

Riktlinjer för våld i nära relationer

VÄRMDÖ KOMMUN

1(30)

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Innehåll

1 INLEDNING.....	5
1.1 Riktlinjens uppläggning	5
1.2 Målgrupp	5
2 ÖVERGRIPANDE INFORMATION	6
2.1 Kompetens inom socialkontoret.....	6
2.2 Lagstiftning, Handböcker, föreskrifter och allmänna råd	6
2.3 Brottsoffer (5 kap.11 § SoL)	7
2.4 Rådgivning/stöd	8
2.6 Bedömningsmetoder som stöd för arbetet.....	8
2.7 Faktorer att hänsyn till i arbetet i våld i nära relationer	9
2.7.1 Normaliseringsprocessen	9
2.7.2 Egna värderingar	9
2.7.3 Barnperspektiv	9
3 ENHETSÖVERGRIPANDE SAMVERKAN	10
3.1 Ansvarsfördelning inom socialkontoret	10
3.2 Handledning	10
3.3 Samverkan inom socialkontoret.....	10
3.4 Samverkan när akut skyddsbehov föreligger	11
3.4.1 Våldsutövaren lämnar den gemensamma bostaden	11
3.5 Akut ekonomiskt bistånd.....	12
3.6 Skyddat Boende	12
3.6.1 Sekretessbeläggning av barns eller ungas vistelseadress	12
4 SÄRSKILDA GRUPPER OCH FÖRHÅLLANDEN.....	13
4.1 Hedersrelaterade ärenden	13
4.2 Äldre, funktionsnedsättning eller missbruk	14
4.3 Nyanlända	14
4.3.1 Tolk.....	14
4.3.2 Nyanlända	14
4.3.3 Två årsregeln.....	14

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstöd i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

4.4 Skyddade personer	15
4.4.1 Sekretessmarkering	15
4.4.2 Kvarskrivning.....	15
4.4.3 Fingerade personuppgifter	15
4.4.4 Utredningar när någon av föräldrarna har skyddade personuppgifter	16
4.4.5 Posthantering.....	16
4.4.6 Besök.....	16
4.4.7 Hantering av akter och skyddade personuppgifter.....	16
4.4.8 Rättsväsendet.....	17
5 VÅLDSUTSATT BARN OCH UNGA	17
5.1 Barnkonventionen	17
5.1.1 IVO:s uppfattning	17
5.2 Symptom och upptäckt.....	17
5.2.1 Trauma	18
5.3 Bemötande av barn och unga som bevittnat eller utsatts för våld.....	18
5.4 Utredning av barnet eller den unge	19
5.5 Våld som bakgrund till vårdnadskonflikt.....	20
5.5.1 Undantag från krav på samarbetssamtal	21
6 VUXNA SOM UTSÄTTS FÖR VÅLD ELLER UTÖVAR VÅLD	22
6.1 Tidig upptäckt	22
6.2 Våldets uttryck	22
6.3 Symptom på Våld.....	23
6.4 Inledande av utredning.....	24
6.5 Bemötande av vuxna som utsatts för våld i nära relation	25
6.6 Bemötande av våldsutövaren	26
7 INSATSER	27
7.1 Insatser för barn och ungdomar	27
7.1.1 Samordning av insatser och uppföljning kring barn	27
7.2 Insatser till vuxna våldsutsatta	28
7.3 Insatser för våldsutövare	28

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstöd i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

7.4 Föräldrar och andra till barnet närstående.....	28
8 DEFINITIONER	30

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

1 INLEDNING

Ingen människa har rätt att kontrollera, hota, slå eller trakassera någon annan människa, inom eller utom familjen. Våld i nära relationer är ett hinder för de utsattas åtnjutande av mänskliga rättigheter och grundläggande friheter (Brottsförebyggande rådet, 2013).

1.1 Riktlinjens uppläggning

Riktlinjen är styrande för förhållningssätt för handläggning av ärenden med våld i nära relation och gäller för hela Socialkontoret. Riktlinjen utgår från lagstiftarens ökade krav och synsätt för ärenden där det förekommer våld. Socialnämnden har tidigare beslutat om riktlinjer för respektive verksamhet på socialkontoret som utgör rättslig grund och handlägningsförfarandet för varje enhets uppdrag.

Riktlinjen utgår från socialstyrelsens handbok *Våld* samt föreskrifter och allmänna råd för lagstiftarens krav på handläggning och dokumentation i ärenden där det förekommer våld. Viss information utgår från IVO (Inspektionen för vård- och omsorg) granskning av socialnämndernas handläggning av våld i nära relationer. Riktlinjen utgör grunden för ett gemensamt synsätt för området våld i nära relationer på socialkontoret.

1.2 Målgrupp

Riktlinjen avser kvinnor och män som blir utsatta för våld i nära relation, barn- och unga som bevittnar våld eller själva är eller har varit utsatta för våld i nära relation samt våldsutövare.

Inriktningen för arbetet och förhållningssättet är att:

- Utreda, dokumentera, erbjuda insatser och följa upp insatser för våldsutsatta och våldsutövare, på kort och lång sikt.
- Våldet ska upphöra.
- Den våldsutsattas egna resurser ska stärkas och utvecklas så att hon/han kan leva ett liv utan våld.
- Våldsutövaren ska ta ansvar för och ta emot stöd för sitt våldsbeteende.
- Uppmärksamma barn, utreda deras behov och se till att barn får adekvata stöd utifrån sina behov, på kort och lång sikt.
- Vid information om att barn eller unga bevittnar eller utsätts för våld ska utredning enligt kap 11:1 § SoL alltid inledas.
- Barn eller unga som bevittnar eller utsätts för våld ska få det skydd eller stöd som denne har behov av.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

2 ÖVERGRIPANDE INFORMATION

2.1 Kompetens inom socialkontoret

I handlingsplanen för våld i nära relation anges att alla handläggare ska ha teoretiska kunskaper för att kunna göra en initial bedömning om det föreligger omedelbar risk för våld eller hot om våld. Om det finns risk för hot och våld ska en risk- och säkerhetsbedömning göras. Viktiga förutsättningar för ett kvalificerat utredningsarbete är:

- Kompetens om den målgrupp som det egna arbetet riktar sig mot.
- Utredarkompetens.
- Våldets mekanismer.
- Familjeproblematik.
- Utredningsmetodik.
- Gällande lagstiftning.

2.2 Lagstiftning, Handböcker, föreskrifter och allmänna råd

All handläggning i ärenden där det förkommer våld ska utgå från lagstiftning, föreskrifter och allmänna råd.

- I den allmänna ärendehandläggningen utgör Socialstyrelsens handbok *Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten* vägledning för förvaltningsrättsliga regler kring handläggning.
- Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd SOSFS 2006:5 om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS kan användas som ett komplement.
- När det gäller barn- och ungdomsärenden har Socialstyrelsen utkommit med allmänna råd och föreskrifter, SOSFS 2008:4, för handläggning av barnavårdsärenden.

Nya föreskrifter från Socialstyrelsen gällande handläggning av ärenden med våld i nära relation kommer under år 2014, exempel på förändringar som handläggare behöver känna till är:

- Att det i varje enskilt ärende ska göras en bedömning av risken för att en vuxen eller ett barn blir utsatt för ytterligare våld.
- Att det tydligt framgår vem eller vilka som bär ansvaret för att utreda, fatta beslut och följa upp sådana ärenden.
- Att det ska finnas fastställda mål för arbetet med våldsutsatta, barn som bevittnat våld och våldsutövare, där man beskriver när och hur målen ska uppnås.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Kraven för dokumentationsreglerna för våldsärenden ska alltid följas.

Allmänna råd, föreskrifter och handboken *Våld* kan laddas ned i nedanstående länkar:

- [Handläggning och dokumentation av ärenden som rör barn och unga \(SOSFS 2006:12\)](#)
- [Socialnämndens arbete med våldsutsatta kvinnor samt barn som bevittnat våld \(SOSFS 2009:22\)](#)
- [Våld – En handbok om socialnämndens ansvar för våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld](#)
- [Dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser enligt SoL, LVU, LVM och LSS \(SOSFS 2006:5\).](#)

All dokumentation som rör handläggningen av enskilda ärenden ska utgå från 7 § (FL) förvaltningslagen. I SOSFS 2008 anges gemensamma bestämmelser om dokumentation vid handläggning av ärenden och genomförande av insatser. I SOSFS 2008:3 anges vidare att den enskildes integritet ska respekteras vilket innebär att inga kränkande eller ovidkommande eller värderande uppgifter om klienter ska nedtecknas.¹

2.3 Brottsoffer (5 kap.11 § SoL)

Socialnämnden har ansvar för att barn och vuxna som lever med våld i nära relation får det stöd och den hjälp de är i behov av. Nedanstående lagstiftning utgör grunden för handläggningen av ärenden där det förekommer våld.

5 kap. 11 § första stycket SoL till socialnämndens uppgifter hör att verka för att den som utsatts för brott och dennes närstående får stöd och hjälp

5 kap. 11 § andra stycket SoL Socialnämnden ska särskilt beakta att kvinnor som är eller har varit utsatta för våld eller andra övergrepp av närstående kan vara i behov av stöd och hjälp för att förändra din situation.

5 kap. 11 § tredje stycket SoL Socialnämnden ska särskilt beakta att barn som bevittnat våld eller andra övergrepp av eller mot närstående vuxna är offer för brott och kan vara i behov av stöd och hjälp

¹ Nya föreskrifter och allmänna råd kring handläggning och dokumentation börjar gälla hösten 2014.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

2 kap 8 § p.2 SoL En person som önskar flytta till en annan kommun, får ansöka om insatser i den nya boendekommunen om han eller hon
- på grund av våld eller andra övergrepp behöver flytta till en annan kommun men inte kan göra det utan att de insatser som han eller hon behöver lämnas.

2.4 Rådgivning/stöd

Det är viktigt att skilja på rådgivning/stöd och myndighetsutövning. Föräldrar och barn kan ibland själva söka stöd hos socialtjänsten eller samverkanspartners. Råd och stödinsatser som samarbetsamtal, kvinnojoursmottagning eller familjerådgivning kan vara mycket viktiga för att identifiera våld i en nära relation eller att barn utsätts för våld. Samtliga samarbetspartners ska ha god kännedom om sin anmälningsplikt enligt 14 kap 1 § SoL. I vissa fall kan information om anmälningsplikten ges till dem som söker råd eller stöd.

Då det är oklart om information ska lämnas eller om en anmälan enligt 14 kap 1 § SoL ska göras ska IFO/Barn-unga och familjs mottagningsgrupp för barn och unga kontaktas för konsultation då allvarliga uppgifter om barns utsatthet kan vara av den digniteten att en omedelbar skyddsbedömning behöver göras för barnets eller den unges skydd eller säkerhet.

2.6 Bedömningsmetoder som stöd för arbetet

På socialkontoret ska det strukturerade risk- och skyddsbedömningsinstrumentet FREDA används för bedömningar för våld i nära relation mellan vuxna. Bedömningsinstrumentet avser att vara ett stöd i utredningen för att få en bild av omfattningen av våldet samt göra en riskbedömning för fortsatt våld. Det förekommer att socialtjänst och polis kommer fram till olika bedömningar vad gäller hot- och risksituation. Polisens bedömning ska alltid vägas in i socialtjänstens bedömning. Om polis lägger ned sin utredning med anledning av bristande bevisning måste socialtjänsten fortsätta sitt arbete och göra självständiga bedömningar utifrån sitt ansvarsområde. FREDA är framtaget till stöd för socialtjänstens arbete med våldsutsatta personer för att synliggöra våldet och göra riskbedömningar för fortsatt våld.

- FREDA- kortfrågor är ett stöd i att identifiera våld i enskilda ärenden.
- FREDA-beskrivning är en hjälp att få en uppfattning om karaktären på det våld som förekommit eller förekommer.
- FREDA-farlighetsbedömning hjälper socialtjänsten att bedöma risken för fortsatt utsatthet och ska finnas som underlag för att bedöma behov av ökat skydd.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

2.7 Faktorer att hänsyn till i arbetet i våld i nära relationer

2.7.1 Normaliseringsprocessen

I mötet med våldsutsatta personer är det värdefullt att känna till den så kallade normaliseringsprocessen. Det är en process där våldet på olika sätt normaliseras. Gemensamt är att våldsutövaren gradvis krymper den våldsutsattas livs- och handlingsutrymme. Detta kan medföra att den våldsutsatta själv förminskar det våld denne blivit utsatt för och inte berättar hur våldet och kränkningarna egentligen sett ut. Det är också vanligt att den som utövar våldet minimerar och förnekar graden av våld.

2.7.2 Egna värderingar

Det är viktigt att i arbetet med våldsärenden kontinuerlig reflektera över de egna känslorna och värderingarna. Vid hantering av svåra ärenden ska handläggare använda sig av handledning för stöd och reflektion. På socialkontoret är det viktigt att kunskap finns om att det ibland kan förekomma att man som handläggare kan ha svårt att tala om lyssna på berättelser om våld vilket kan riskera att verkligheten friserar och våldet minimeras. Att en kvinna missbrukar eller är handlingskraftig betyder inte att våldet är mer legitimt. Handläggare behöver vara medvetna om sina egna föreställningar och värderingar kring våld för att förutsättningslöst kunna bemöta våldsutsatta personer (Socialstyrelsen, Våld, 2012 s 69).

Inspektionen för vård och omsorg (IVO) konstaterade att det i 30 % av samtliga ärenden som granskades under åren 2012-2013 riktades omfattande kritik mot handläggningen i allvarliga ärenden där varken vuxna eller barn uppmärksammades eller utreddes för våld och att riskbedömningar för fortsatt våld saknades (IVO, Våldsutsatta kvinnor och barn som bevittnat våld 2014, s 39-41).

2.7.3 Barnperspektiv

Det är viktigt att lyfta barnet eller den unges situation och hålla fokus på barn som lever i miljö där det förekommer våld.

Barnperspektivet delas in i tre olika delar där varje del utgör en grund och fokus för förhållningssätt i barnärenden.

Barnrättsperspektivet: detta perspektiv avser barnets rättsliga status som eget subjekt.

Barnperspektivet: syftar till att den vuxne ska se barnet och ha det i åtanke

Barnets perspektiv: innebär att barnet självt blir lyssnat på och att det utifrån ålder och mognad ges möjlighet att få bidra med sina erfarenheter, synpunkter och förslag.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstöd i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Att hålla kvar ett barnperspektiv kan ibland vara svårt men nödvändigt i handläggningen i ärenden med barn. I socialstyrelsens handbok våld uttalas tydligt att det aldrig kan vara till barnets bästa att leva i en miljö där barnet eller den unge bevittnar eller utsätts för våld (Socialstyrelsen, 2011, 123).

3 ENHETSÖVERGRIPANDE SAMVERKAN

3.1 Ansvarsfördelning inom socialkontoret

I ärenden där förekommer våld i nära relation har socialkontoret organiserat sig enligt följande:

- Handläggare på Enheten för Arbete & Försörjning ansvarar för att utreda, bevilja insatser samt följa upp våldsutsatta samt våldsutövande kvinnor och män över 18 år.
- Handläggare på IFO/Barn Unga & Familj ansvarar för att utreda, bevilja insatser samt följa upp barn och ungdomar som bevittnat och/eller själva är utsatta för våld.
- Handläggare på IFO/ Familjerätt utför vårdnads- boende och umgängesutredningar.
-

Samtliga handläggare vid ovanstående enheter ska samverka och samarbeta i ärenden med våld mot vuxen som har barn.

3.2Handledning

I ärenden där handläggare samverkar mellan enheterna kan gemensam handledning vara av vikt att tänka på. Handläggare ska kunna påtala behov av gemensam handledning samt bjuda in varandra till respektive grupps handledning.

3.3 Samverkan inom socialkontoret

Samverkan inom socialkontoret i ärenden med våld i nära relation ska utgå från ett klientperspektiv och om det finns barn eller unga - barnperspektiv. Det innebär att samarbetet utgår från socialkontorets övergripande samverkansrutin för våld i nära relation. Ansvariga handläggare vid de olika enheterna ska ha ett nära samarbete kring vårdnadshavare och barn eller unga.

I all samverkan ska målet med socialkontorets interventioner, oavsett om det är myndighetsutövning eller stödinsatser, arbeta för att våldet ska upphöra. Det ska råda en samsyn i att den som utövar våldet är den som ska förändra sitt beteende och ta emot hjälp och stöd för detta, att ansvaret för våldet till fullo ligger hos den som utövar det. Om den våldsutövande personen dessutom är förälder eller på annat sätt

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

lever med barn och utsätter barnen för att se, höra och på andra sätt uppleva våld och dess konsekvenser innebär det en form av psykisk barnmisshandel. Även om våldsutövaren inte utsätter barnet direkt för våld, brister denne allvarligt i sin omsorgsförmåga om barnet eller den unge.

3.4 Samverkan när akut skyddsbehov föreligger

När det står klart att ett ärende är akut har handläggare som gjort bedömningen, oavsett arbetsplats, ett ansvar för att den utsatta får hjälp och att rätt enhet blir kontaktad. Närvarande chef/chefer ska informeras som tillsammans med utvalda handläggare gör en gemensam risk- och säkerhetsplanering samt överenskommer om hur den akuta handläggningsprocessen ska genomföras så att den enskilde får det skydd och det stöd den är i behov av i det akuta skedet. Samordning och gemensamt synsätt är viktigt för att den/de utsatta får rätt stöd. En gradering och bedömning allvarlighetsgraden av våld ska alltid göras samt en skydds- och säkerhetsbedömning för barnet eller den unge. När det gäller barn som misstänks utsättas för våld ska en bedömning göras om och hur vårdnadshavarna till barnet ska kontaktas och delges informationen.

För barn där det föreligger dom för växelvisboende och umgänge har socialnämnden ansvaret för skydd för barnet eller den unge. Handläggare ska då uppmana våldsutövaren att inte träffa barnet innan skyddsbehovet är klarlagt. En framkomlig väg är att motivera den misstänkte våldsutövaren att inte träffa barnet under utredningstiden (Socialstyrelsen, 2012, Våld s 90, 136). Att uppmana en förälder att skydda sina barn mot våld när det finns en dom kan leda till rättsliga konsekvenser för barnet då Tingsrätten kan fatta beslut om att flytta barnet till våldsutövaren då den andre föräldern inte följer tidigare dom.

3.4.1 Våldsutövaren lämnar den gemensamma bostaden

I de fall personerna lever tillsammans ska handläggare vid socialkontoret arbeta för att den våldsutövande partnern hålls ansvarig för sitt beteende och sina handlingar. Våldsutövaren ska motiveras att lämna det gemensamma boendet så att den våldutsatta partnern och eventuella barn kan bo kvar. Ur ett barnperspektiv är det bättre att den som utövar våld lämnar hemmet än att den våldutsatta och barnen gör det. Barnen behöver då inte ryckas upp ur sin vanliga miljö och kan gå kvar i sin förskola/skola. När det gäller misstänkt våld mot barn ska en särskild skyddsbedömning göras som dokumenteras innan beslut fattas att de kan vara kvar i sin hemmiljö.

Den våldutsatta kan bo kvar i den gemensamma bostaden endast under förutsättning att det inte innebär någon risk för ytterligare våld. En säkerhetsplanering bör

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

genomföras i samråd med socialtjänsten och/eller polisen i de fall en polisanmälan gjorts.

3.5 Akut ekonomiskt bistånd

För att ekonomiskt stöd ska beviljas ska en prövning göras enligt riktlinjer för ekonomiskt bistånd. Om den våldsutsatta är i behov av ekonomiskt bistånd i det akuta skedet är skyddsbehovet det primära. Tillfälligt ekonomiskt bistånd kan beviljas till den utsatta, och eventuella barn, samma eller kommande dag för till exempel mat. Särskild hänsyn ska tas till om den utsatta har tillgång till pengar, bankkort och bankkonton i praktiken. I vissa situationer kan det vara förenat med fara att få tillgång till sina egna kläder. Om den våldsutsatta har barn och inte har möjlighet att hämta barnens kläder behöver en bedömning göras om barnet eller den unge är i behov av nödvändiga kläder. Om den utsatta inte heller har tillgång till sitt hem kan kostnaderna för mat och hygien bli högre än vanligt.

3.6 Skyddat Boende

Skyddat boende för kvinnor: När en våldsutsatt kvinna är i akut behov av stöd och skydd ska handläggare erbjuda henne en placering. I vissa fall är kvinnojour tillräcklig för att garantera skydd. I allvarliga fall bör ett boende med hög säkerhetsgrad vara den mest lämpliga placeringsformen för att säkerställa skyddet.

Skyddat boende för män: Då våldsutsatta män har skyddsbehov ska de beviljas bistånd till hotell eller placering i jourlägenhet. Till biståndet ska erbjudas stödinsatser.

Barn på skyddat boende: När socialkontoret fattar beslut om placering av kvinnor eller män som har barn ska ett boende väljas som kan ge stöd till barn. IFO/Barn-ungdom och familj ska informeras omgående och ska inleda utredning enligt 11 kap 1 § SoL på barnet eller den unge. Socialnämnden beviljar bistånd till den vuxne/vårdnadshavare med stöd av 4 kap 1 § SoL som tar med sig barnet eller den unge till boendet.

3.6.1 Sekretessbeläggning av barns eller ungas vistelseadress

Det kan vara nödvändigt att fatta beslut om att sekretessbelägga uppgift om barnets vistelseadress i de fall en vårdnadshavare placerats och tagit med sig barnet eller den unge och den andre vårdnadshavaren vill veta vart barnet eller den unge är

12 kap. 3 § första stycket 1 OSL Sekretess till skydd för en enskild gäller, om den enskilde är underårig, även i förhållande till dennes vårdnadshavare. Sekretessen gäller dock inte i förhållande till vårdnadshavaren i den utsträckning denne enligt 6 kap. 11 § föräldrabalken har rätt och skyldighet att bestämma i frågor som rör den underåriges personliga angelägenheter, såvida inte

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

1. det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren

Om socialnämnden avser att placera barnet eller den unge på HVB hem alternativt jourhem krävs samtycke från vårdnadshavare. Utifrån det kan det i vissa situationer vara viktigt att tänka på att hitta andra former av boenden där den våldsutsatta vårdnadshavaren placeras med medföljande barn. De rättsliga regelverket i LVU lagstiftningen gäller vid placering av barn om samtycke till placering inte medges av en eller bägge vårdnadshavarna.

4 SÄRSKILDA GRUPPER OCH FÖRHÅLLANDEN

4.1 Hedersrelaterade ärenden

Värmdö kommun ingår i ORIGO, ett länsövergripande resurscentrum mot hedersrelaterat förtryck och våld. ORIGO kan användas för konsultationer som stöd i arbetet i handläggningen av ärenden då de ofta är komplicerade och kräver speciell kompetens. De som vänder sig till socialkontoret kan också hänvisas till direkt till ORIGO för eget stöd under pågående utredning. Vid misstanke om hedersrelaterat våld och förtryck är det viktigt att vid kartläggning av nätverket tänka på att flera familje- och släktmedlemmar kan vara delaktiga i utövningen av våldet. Hedersrelaterat våld sker i starkt patriarkala system och är centrerat kring kontroll av flickors/kvinnors sexualitet och familjebildning där individers handlingar ses som symboler för släktens/kollektivets heder (Socialstyrelsen och Länsstyrelserna 2005).

Hedersrelaterat våld och förtryck kräver särskild kompetens både när det gäller stöd till den våldsutsatta och förståelse för de sammanhang där denna typ av våld uppstår då våldet ses som legitimt av kollektivet. Våldet är ofta sanktionerat och beslutat av gruppen samt att de som utövar våldet skyddas av gruppen. Fäder, mödrar, bröder samt far-morföräldrar kan vara delaktiga i utövande av våldet.

En ungdom kan ha vänt sig till socialtjänsten och berättat om förhållanden i hemmet utifrån ett hederskontext som föranleder en förhandsbedömning och motsätter sig att föräldrarna kontaktas. I dessa situationer kan socialtjänsten behöva tala med den unge vid flera tillfällen och i särskilt allvarliga fall planera för hur skyddet av den unge ska utformas innan beslut om utredning fattas. Har utredning inletts kan detta avvaktas att meddela vårdnadshavare tills skyddet är ordnat. Vid placering av en ungdom eller vuxen i skyddat boende i annan kommun, bör information först hämtas in om det i den kommunen finns släktingar och/eller vänner som kan avslöja den nya adressen.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

4.2 Äldre, funktionsnedsättning eller missbruk

Andra särskilt utsatta grupper där utsattheten kan se annorlunda ut och stödinsatserna kan behöva utformas på ett annat sätt är:

- äldre personer
- personer med funktionsnedsättning
- personer med missbruksproblematik

I dessa fall måste den interna samverkan fungera bra, så att den våldsutsatta får det stöd och skydd som motiveras av våldet. Det kan kräva samhandläggning, dvs. att handläggare från olika enheter bedömer en våldsutsatt persons ärende utifrån sina specifika ämnes- och kompetensområden. Om det till exempel gäller en våldsutsatt kvinna med missbruks- och beroendeproblematik kan våldet och missbruket utredas parallellt och utmynna i en bedömning av insatser för såväl våldsutsattheten som missbruket. I vissa fall kan insatserna vara gemensamma, i annat fall är det viktigt att de samordnas.

Vid handläggning av ärenden som avser våldsutsatta äldre personer och personer med funktionsnedsättning. Handläggarna från respektive enhet behöver tillsammans träffa personen och bedöma hela dennes situation och behov av stöd och hjälp.

4.3 Nyanlända

4.3.1 Tolk

Tolk ska alltid erbjudas när det finns misstanke om våldsutsatthet i ett nytt eller pågående ärende. I ärenden där det misstänks våld i nära relation är det olämpligt att använda anhöriga som tolkar. Det kan vara viktigt att fråga den utsatta om denne vill ha en kvinnlig eller manlig tolk samt undersöka om den tilltänka tolken känner släkten.

4.3.2 Nyanlända

När socialnämnden får information om att person som är asylsökande kan vara utsatt för våld har socialnämnden enligt 2 a kap 1 § SoL det övergripande ansvaret att den våldsutsatta får hjälp. Migrationsverket har dock ansvar för att bevilja logi, dagersättning och särskilt bidrag. Om socialnämnden bedömt att det är lämpligt kan migrationsverket omplacera den våldsutsatta inom sin egen förläggningsorganisation. I dessa ärenden ska samråd ske med migrationsverket för att den våldsutsatta ska få det stöd och hjälp denne behöver.

4.3.3 Två årsregeln

När en person gift sig och flyttat till Sverige behöver denne vara gift i två år innan permanent uppehållstillstånd beviljas. Vid särskilda skäl kan undantag göras.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Våldsutsatthet kan vara ett sådant särskilt skäl. Det är därför viktigt att noga dokumentera och genomföra utredningen sakligt då den kan användas som underlag för ett ställningstagande om den våldsutsatta ska få permanent uppehållstillstånd.

4.4 Skyddade personer

Det är viktigt att det finns beredskap i Värmdö kommun att möta vuxna och barn som lever med olika former av skyddade personuppgifter. Det behöver finnas ett säkerhetstänkande på enheterna både kring hanteringen av handlingar för att sekretessbelagda uppgifter inte ska röjas men också hur ärendet ska hanteras och vilka på enheterna som ska ha insyn i ärendet. När det finns behov ska handläggare samverka med polis och skattemyndigheten i dessa frågor. Det är viktigt att tala med den enskilde om hur och var möten kan äga rum om det inkommer ett ärende där en förälder och barn har sekretessmarkering eller annat skydd. Det är också viktigt att motringa om det inkommer en förfrågan om en sekretesskyddad person.

4.4.1 Sekretessmarkering

Sekretessmarkering är en varningssignal som sätts in i folkbokföringsregistret. I dagligt tal benämns detta för ”skyddad adress”. Skatteverket är den myndighet som beviljar sekretessmarkering i folkbokföringsregistret. En del personer som söker stöd hos socialtjänsten på grund av att de har utsatts för våld kan vara i behov av sekretess i form av skyddade personuppgifter. Handläggare vid socialkontoret kan bistå med intyg till Skatteverket. Beslut gäller ett år i taget.

4.4.2 Kvarskrivning

Vid allvarliga förhållanden kan det till Värmdö komma vuxna och barn som i samband med flytt till kommunen har så kallad kvarskrivning på den gamla orten, ofta i kombination med sekretessmarkering. Kvarskrivning innebär att adress och ort vart den utsatte befinner sig är hemlig. Kvarskrivning kan endast beviljas den som är utsatt för allvarliga hot eller förföljelse. Vid kvarskrivning är det svårt att spåra personen och i folkbokföringsregistret är den våldsutsatta och eventuella barn registrerade och skriven på församlingen i tidigare hemkommun. Det är viktigt att hantera den våldsutsattas adress och personuppgifter utifrån den beslutade rutinen för att minimera risken för att röja vart personen befinner sig. Kvarskrivning gäller under tre år.

4.4.3 Fingerade personuppgifter

I särskilda fall kan en våldsutsatt person och dennes barn få byta identitet genom att använda andra personuppgifter än verkliga. Stockholms Tingsrätt fattar beslut om fingerade personuppgifter. Medgivande kan inte lämnas om tillräckligt skydd ges vid kvarskrivning och sekretessmarkering. Rikspolisstyrelsen är den som ansöker hos

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Tingsrätten. De med fingerade personuppgifter måste helt bryta med sin släkt och vänner. Polisen ansvara för skyddet av dessa personer.

4.4.4 Utredningar när någon av föräldrarna har skyddade personuppgifter

Vårdnads- boende- och umgängesutredningar: En förälder som har skyddade personuppgifter kan vid tvist i domstol göra en ”foruminvändning”, för var målet ska handläggas för att ärendet inte ska handläggas i den domstol som har den egna hemvisten som upptagningsområde. Oftast handläggs sådana ärenden i Stockholms Tingsrätt. Det är rätten som fastställer hur en utredning ska bedrivas och har möjlighet att vända sig till socialnämnden för att samråda var utredningen ska genomföras.

Barnvårdsutredning: Det är inte belyst i lagstiftningen var en barnvårdsutredningen ska göras om en förälder har skyddade personuppgifter då gemensam vårdnad föreligger. Om en förälder och ett barn är kvarskrivna i annan kommun kan det vara lämpligast att genomföra utredningen där. Det är inte lämpligt med gemensam vårdnad vid dessa situationer och socialnämnden behöver ta ställning till att göra en framställan om att överflytta vårdnaden enligt 5 kap 2 § SoF.

4.4.5 Posthantering

I ärenden där det förekommer allvarligt våld och våldsutsatta och eventuella barn är placerade på skyddat boende ska rutinerna för posthantering följas. Post eller brev från socialkontoret ska aldrig sändas till hemadressen. Den utsatte ska uppmanas att skaffa en poste restante adress, box eller hitta en annan lösning för att få tillgång till sin post. Posten ska inte läggas i den vanliga utgående posthögen utan säkerhetsrutiner ska följas. Då våldsutsatta har sekretessmarkering eller kvarskrivning via skattemyndigheten hanteras postfrågan via skattemyndigheten.

4.4.6 Besök

I ärenden med våld ska besöken ske på trygg plats. Om den våldsutsatta är orolig för att träffa handläggare på socialkontoret ska annan plats väljas som är tryggare. I vissa våldsärenden behöver handläggare ha ett säkerhetstänkande utöver det vanliga kring våldsutsatta och eventuella barn.

4.4.7 Hantering av akter och skyddade personuppgifter

När en risk- och säkerhetsbedömning gjorts och det framkommit att det föreligger allvarligt hot om våld eller att våldet har varit av så allvarlig art att den utsatta och dennes eventuella barn är i behov av skydd ska personakter och personuppgifter

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

hanteras enligt gällande rutin. Akter ska hanteras på ett särskilt sätt där endast vissa chefer och utsedda handläggare ska ha tillgång till dem.

4.4.8 Rättsväsendet

Om den våldsutsatta har gjort en polisanmälan har denna oftast rätt till ett målsägandebiträde som kan vara till stöd och hjälp under både förundersökning och rättegång. Åklagaren kan besluta om kontaktförbud (tidigare kallat besöksförbud), vilket innebär förbud för den person som utövar våld att söka upp eller ta kontakt med den våldsutsatta. Kontaktförbudet kan också gälla förbud att vistas i närheten av bostaden eller arbetsplatsen

Exempel på andra skyddsåtgärder är personskydd, trygghetstelefon och brottsofferstöd.

Mer information finns på www.polisen.se och www.brottsoffermyndigheten.se

5 VÅLDSUTSATT BARN OCH UNGA

5.1 Barnkonventionen

Med våld avses alla de handlingar där barn har rätt till skydd enligt artikel 19 i barnkonventionen: ”alla former av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller övergrepp, vanvård eller försumlig behandling, misshandel eller utnyttjande, innefattande sexuella övergrepp”. Exempel på sådant våld är när en vuxen slår barnet med eller utan tillhygge, nyper, sparkar, knuffar, skakar, luggar, river, biter eller trampar på barnet. Psykiskt våld innebär att barnet systematiskt utsätts för nedvärderande omdömen, nedbrytande behandling eller avsiktligt känslomässigt lidande, till exempel hån, utfrysning, orimliga krav och bestraffningar, påtvingad isolering eller konstant vägran att lyssna på barnets synpunkter.

5.1.1 IVO:s uppfattning

I IVO:s granskning (2014) av socialnämndernas arbete med våldsutsatta barn eller barn som bevittnat våld konstaterades det att barns våldsutsatthet inte alltid utreds när kvinnor placeras. IVO uttrycker tydligt att barn som bevittnar eller utsätts för eget våld ska alltid utredas och att barnperspektivet ska beaktas.

5.2 Symptom och upptäckt

När små barn utsätts för våld är det mest sannolika att symtomen upptäcks på BVC eller förskolor. Små barn signalerar till vuxna på olika sätt. Symtomen är ofta ospecifika, barnet uppfattas som gnälligt och rädd att förlora kroppskontakten med förälder. Risk för ett litet barn är att utveckla desorganiserad anknytning. Barn i övre förskoleåldern kan gå tillbaka i utvecklingen och språkutvecklingen avstannar. Ofta

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstöd i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

berättar de för någon närstående om de blir utsatta för våld. Forskning visar att få barn (ca 12%) berättar på förskola eller till utomstående om de blivit utsatta för våld eller bevittnat våld. De vänder sig oftare till någon närstående varför det är viktigt att handläggare lyssnar till andra personer som eventuellt vänder sig till socialkontoret och berättar att barnet eller den unge berättat om att de bevittnat eller varit utsatta för våld (Barn som utsatts för fysiska övergrepp, Socialstyrelsen).

För något äldre barn kan mobbning, självskadebeteende, aggression, skolkning, snatteri, extrem blyghet, missbruk m.m. kan vara symtom på våld i nära relation. Likaså kan vissa symtom som tolkas som en neuropsykiatrisk funktionsnedsättning egentligen vara tecken på att barnet upplever våld. Dessa symtom kan vara orsaken till att barn och ungdomar aktualiseras på socialtjänsten genom en anmälan som i första hand inte handlar om våld.

5.2.1 Trauma

För de flesta barn som lever i våldsutsatta familjer är våldet återkommande och innebär en upprepning av potentiellt traumatiserande händelser. Detta kan leda till komplex traumatisering (complex trauma) hos barnet, med symtom som liknar PTSD (post-traumatiskt stressyndrom). Traumatisering under barnaåren är speciellt allvarlig eftersom hjärnan är under utveckling. Att leva med ständig stress påverkar hjärnans kemiska balans och fysiska struktur (synapsbildning).

Handläggare bör vara medvetna om att barn eller unga inte alltid uppvisar symtom utifrån de överlevnadsstrategier barnet tillskansat sig. Symtomen kan visa sig i ett senare skede då det är mer lugnt och stabilt.

5.3 Bemötande av barn och unga som bevittnat eller utsatts för våld

Det är viktigt att handläggare har insikt i att bemötandet av det våldsutsatta barnet eller unge kommer att påverka samtalet och handläggningen.

- Handläggarna har en skyldighet att göra barnet delaktigt och att lyssna till barnet. Barnet kan dock ha en oförmåga eller rädsla att svara när det inte har föräldrarnas tillåtelse att berätta om våldet.
- Barnet eller den unge behöver tryggas i hur informationen som uppgetts ska presenteras för föräldrarna.
- Barnet eller den unge kan ha tidigare negativa erfarenheter av att ha berättat om våld till socialnämnden

Vid samtal om våld i nära relationer med barn eller unga ska handläggare beakta konsekvenserna av stark stress och trauma. Det kan vara svårt för de barn som lever

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

med våld i familjen att koncentrera sig, ta in information, förstå och komma ihåg det som sagts. Bemötandet ska ske utifrån aktuell kunskap om normaliseringsprocessen, trauma och anknytning, vilket innebär att handläggare behöver lägga vikt vid:

- tydlighet kring handläggares uppdrag, ansvar och roll
- flexibilitet angående hur, var och när möten kan äga rum
- förmedla att barnets eller den unges röst har betydelse
- normalisera symtomen av våld
- avnormalisera våldet

5.4 Utredning av barnet eller den unge

Utredning enligt 11 kap 1§ SoL ska ha en klar inriktning på barnets situation utifrån misstankar om våld, konstaterat bevitnande av våld eller egen våldsutsatthet. Fokus ska vara på barnets eller den unges behov av skydd eller stöd och hur detta ska tillgodoses. Handläggarna ska lyfta fram barn och unga som kompetenta subjekt och synliggöra deras perspektiv i utredningstexter. Detta innebär att en väsentlig del av utredningen består i att barnet får möjlighet att berätta vad det har bevitnat och hur det upplevt våldet. Det är också viktigt att dokumentera noggrant vad barnet sagt och vara lyhörd och observera signaler för barn som är lojala med våldsutövaren. Barn som inte berättar något trots omfattande eller allvarlig information om våld är ett observandum för att barnet inte har tillåtelse att berätta om våldet. Detta är en viktig aspekt vid bedömning av såväl barnets behov som föräldraförmågan hos den som utövar våldet.

I vissa situationer kan samtal med utredare få negativa konsekvenser för barnet, det kan bli straffat genom hot eller andra repressalier för att det har berättat om våldet. Socialnämnden ska då skyndsamt ta ställning om barnet är i behov av akut skydd (Socialstyrelsen, 2011, Våld).

Rutiner för risk och säkerhetsbedömningar och polisanmälan ska användas för att säkerställa handläggningen.

Fokus på områden att utreda är:

- vilket behov barnet har på kort respektive lång sikt
- våldets karaktär och omfattning
- hur våldet har påverkat barnet och dess relation till föräldrarna,
- barnets egen uppfattning av våldet
- vardera föräldrarnas uppfattning om våldets konsekvenser för barnet
- tecken på bristande omsorg

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

- om det finns tecken på PTSD och traumarelaterade symtom.

Sveriges Kommuner och Landsting (SKL 2013-11-15) och Socialstyrelsen (Våld 2011) lyfter fram den våldsutövande förälderns omsorgsförmåga samt våldets allvarliga konsekvenser för barn och betonar att barn och unga är i behov av skydd först och främst. Att flytta den våldsutövande föräldern och fokusera mera på den våldsutövande förälderns föräldraförmåga i barnavårdsutredningar är ett led i att ta till vara barnets eller den unges intresse. Viktig information att ta reda på i en barnavårdsutredning är:

- i vilken grad har våldsutövaren utsatt den andra parter för fara?
- hur har eventuellt våld mot barnet sett ut, om det förekommit sexuella övergrepp och andra gränsöverskridanden?
- i vilken grad våldsutövaren förnekar, minimaliserar eller försvarar det våld denne använt?
- I vilken grad har kontroll och psykisk grymhet riktats mot den utsatte och barnet eller den unge?
- I vilken grad våldsutövaren visar likgiltighet inför att barnet eller den unge skadas när den ena föräldern utsätts för våld?
- i vilken mån barnet eller den unge använts som vapen mot den andre föräldern eller om denne undergrävt den andre förälderns relation med barnet

5.5 Våld som bakgrund till vårdnadskonflikt

När barn har blivit utsatta för våld eller bevittnat våld i familjen finns en stor sannolikhet att deras bästa avgörs i domstol utifrån information lämnad av socialtjänsten. Socialtjänsten bär ett stort ansvar för att både lyfta fram barn som kompetenta subjekt och synliggöra deras röster i utredningstexter. Kritik pekar på allvarliga brister i rättssäkerheten i barn- och ungdomsutredningar i ärenden som rör våld i familjen och vid vårdnadstvister har framförts från flera håll. Våldet kan förminskas och fokus hamnar på föräldrars relation (Cameron, 2009) (Barnhuset, 2011) (Barnombudsmannen, Signaler 2012) (Eriksson, Källström Cater, Dahlkild-Öhman, & Näsman, 2009).

När det förekommit våld i en familj kan det vid separation bli svåra konflikter mellan vårdnadshavare i frågor som rör vårdnad, boende och umgänge. Det kan ibland innebära att den våldsutsatta väljer att stanna kvar i en relation för att oron att förlora kontakten eller inte kunna skydda barnet mot våld. Kvinnor och barn kan utsättas för mer och kraftigare våld i samband med separationen eller efter dom. Att ha tillgång till barnet kan vara ett sätt för den våldsutövande föräldern att fortsätta ha kontroll över sin tidigare partner (Socialstyrelsen, 2011, s 76).

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Forskning visar att strukturerade riskbedömningar sällan har gjorts varken inom barnpsykiatri eller socialtjänsten när barn haft umgänge med en våldsutövande förälder. Forskning visar att våldet fortsatt både mot den våldsutsatta och ibland även mot barnen när domstol fattat beslut om vårdnad boende och umgänge. Det har konstaterats att Tingsrätter dömer barn till växelvis boende och umgänge med våldsutövare på grund av bristande kompetens. Barn har rätt att slippa träffa en våldsutövande pappa och det kan aldrig vara till barnets bästa att leva under sådana förhållanden (Socialstyrelsen, 2011, s 136- 137, SKL 2013-11-15). Lagstiftningen har därför skärpts inom området och socialnämnden har fått ett ökat ansvar att följa upp Tingsrätternas beslut. Om socialnämnden har vetskap om eller det inkommer information om att det i ärenden där en vårdnadshavare har umgänge eller växelvis boende med ett barn och det förekommer våld, trakasserier eller kränkningar gentemot den andre parten eller mot barnet är socialnämnden skyldig att gör en framställan eller ansökan om ändring av vårdnad- boende eller umgänge till domstol (5 kap 2§ första stycket SoF).

Det kan i en barnavårdsutredning framkomma uppgifter om att barnet far illa hos den andre vårdnadshavare varför det inte är till barnets bästa att fortsätta vistas där och att umgänge därför inte är lämpligt. Innan nämnden gör en framställan eller ansökan ska den andre vårdnadshavaren motiveras att utnyttja sin talerätt. Kommer detta inte till stånd har nämnden skyldighet att agera enligt socialtjänstförordningen och utnyttja sin talerätt (5 kap 2§ SoF, 6 kap 7§ eller 6 kap 15a § FB).

5.5.1 Undantag från krav på samarbetssamtal

Enligt 5 kap 3 § SoL, och 6 kap 18 § FB framgår att kommunen ska sörja för att föräldrar genom samarbetssamtal kan få hjälp att nå enighet i frågor om vårdnad, boende och umgänge. Tingsrätten kan vid vårdnadstvister uppdra åt socialnämnden att anordna sådana samtal i barnets intresse. Syftet med samtalen är att ta reda på om det har förekommit våld eller annan försvårande problematik inom relationen. Om så är fallet bör samtalsledaren noga överväga om det är lämpligt att påbörja samtal. Om en domstol beslutat om samtalen underrättar socialnämnden domstolen om att förutsättningar för samarbetssamtal saknas (Socialstyrelsen 2012). Redan inledda samtal bör avbrytas om handläggare vid familjerätten bedömer att den ena förälderns enda syfte med att delta är att komma i kontakt med eller kontrollera den andra (SOSFS 2012:4).

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

6 VUXNA SOM UTSÄTTS FÖR VÅLD ELLER UTÖVAR VÅLD

6.1 Tidig upptäckt

Det är angeläget att tidigt upptäcka kvinnor eller män som är utsatta för våld i nära relation och att erbjuda dem stöd och hjälp för att förhindra att de blir utsatta för ytterligare våld.

En metod är att systematiskt fråga alla klienter om förekomst av våld, så kallad screening, i ärenden där våld misstänks. Genom att använda FREDA minskar risken att bedömningen påverkas av olika stereotypa föreställningar om våld i nära relation. FREDA gör det möjligt för handläggarna att identifiera problem, kartlägga risker och välja relevanta insatser.

6.2 Våldets uttryck

Fysiskt våld: Till fysiskt våld räknas slag, örfilar, sparkar, knuffar, stryptag, bett, klösning, kvävningsförsök eller användande av olika tillhyggen eller vapen. Det är vanligt att detta våld riktas mot kroppsdelar som inte är synliga för omgivningen.

Hot om våld: Hot är att medvetet uttrycka att man ska skada den ena partnern, barnen eller dennes närstående. Detta kan också utövas genom blickar, gester eller handlingar som kan uppfattas som skrämmande.

Sexuellt våld: Den utsatta kan tvingas till samlag och andra sexuella handlingar. Den våldsutsatta kan också gå med på oönskade sexuella handlingar i ett försök att undvika ytterligare våld eller för att skydda barnen.

Psykiskt våld: När den ena parten återkommande uttalar nedsättande och kränkande tillmälen mot den våldsutsattas person, beteende eller utseende. Det kan också vara förnedring inför andra. Detta kan leda till att självförtroendet och självkänslan undergrävs och att den våldsutsatta får en mindre tilltro till sin egen förmåga.

Materiellt våld: Det kan vara att lägenheten slås sönder och ägodelar förstörs. Ibland sådant som har en speciell betydelse för den utsatte, som minnessaker, smycken och fotografier.

Husdjur: Hot om att skada husdjuren kan användas för att styra och kontrollera den våldsutsatta.

Ekonomiskt våld: Den våldsutsatta kanske inte själv får ha tillgång till sina pengar, vare sig inkomster eller utgifter, och kan tvingas skriva under lån och skuldförbin-

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

delser. Detta kan försvåra för den våldsutsatta att lämna den som utövar våldet.

Försummelse: Våldsutsatta i särskilt sårbara situationer, t ex funktionshindrade eller äldre, kan utsättas för försummelse genom brist på mat, hälsovård, medicin och tillsyn samt bristande hygienskötsel.

6.3 Symptom på Våld

Depression och ångeststörningar är vanliga symtom. Våldsutsatta kan drabbas av posttraumatiskt stressyndrom, PTSD. Det karaktäriseras av att man ständigt återupplever våldshändelser, av känslomässig avtrubbnings och tillbakadragande (Nationella trygghetsundersökningen).

Reaktioner på våld och övergrepp kan vara:

- påträngande tankar och minnen
- mardrömmar
- ångest
- ökad vaksamhet
- självförebåelser
- försämrade självkänsla
- irritabilitet
- koncentrationssvårigheter
- självmordstankar
- självmordsförsök
- sömn- och ätstörningar
- minnesstörningar,
- störd tidsuppfattning
- förvirring
- svårigheter att fatta egna beslut

Exempel på tänkbara beteendemässiga reaktioner är:

- missbruk
- isolering
- starka reaktioner på små förändringar i tillvaron
- splittring av dagliga aktiviteter
- oförmåga att utföra saker man kunnat tidigare

(Wennerberg & Tor, 2010)

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

Våldet kan även få sociala konsekvenser för den våldsutsatta om denne till exempel måste flytta till annan ort och förlorar kontakt med släkt och vänner. Att behöva bryta upp, kanske byta jobb, vara sjukskriven, och eventuellt få en försämrad ekonomi kan påverka den redan våldsutsatta negativt. Det finns idag klara belägg för att psykosociala belastningsfaktorer förekommer i högre utsträckning bland kvinnor som har utsatts för våld av en närstående man än bland kvinnor som inte har utsatts för det (Socialstyrelsen 2011)

6.4 Inledande av utredning

En våldsutsatt ska inte hänvisas till serviceinsatser (IVO, 2014). När en våldsutsatt kvinna eller man tar kontakt med socialnämnden och ansöker om stöd ska en utredning enligt 11 kap 1 § SoL inledas. Utredning får dock inte inledas mot den enskildes vilja. Det är viktigt att ta reda på om den vuxne har barn då en orosanmälan ska göras till IFO/Barn- ungdom och familjeenhetens mottagningsgrupp.

11 kap 1 § Socialtjänstlagen Socialnämnden ska utan dröjsmål inleda utredning av vad som genom ansökan, anmälan eller på annat sätt har kommit till nämndens kännedom och som kan föranleda någon åtgärd av nämnden.
Vad som har kommit fram vid utredning och som har betydelse för ett ärendes avgörande ska tillvaratas på ett betryggande sätt.

När det gäller en person som utsatts för våld i nära relation ska utredning enligt 11 kap 1 § SoL omfatta den enskildes behov av skydd, säkerhet och stöd utifrån våldsutsattheten. Utredningen ska ske skyndsamt och utmynna i en bedömning av behov och eventuella förslag till insatser. Den information som ligger till grund för utredningen inhämtas direkt från den enskilde och från eventuell tidigare dokumentation, strukturerade metoder och bedömningsinstrument.

Gällande våldsutsatta vuxna personer ska socialnämnden, med anledning av våldet, utreda:

- akut behov av stöd och hjälp
- våldets karaktär och omfattning
- våldets konsekvenser för den våldsutsatta
- hur den våldsutsatta hanterar sin situation
- hur den våldsutsattas nätverk ser ut
- risken för fortsatt våld
- behovet av stöd och hjälp på både kort och lång sikt
- riskbedömning

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

- ta del av polisens bedömning av risken för fortsatt våld med samtycke från den våldsutsatta
- delge polisen sin egen säkerhetsbedömning med samtycke från den våldsutsatta

Vidare behöver utredningen fokuseras på vilka hälsoeffekter våldet fått för kvinnan. Såväl fysiskt som psykiskt, om hon uppsökt vård och om hon äter medicin. Många våldsutsatta kan utveckla tecken på kris, stress och trauma.

Nämnden kan inte med hänvisning till att en utredning pågår avvakta att vidta nödvändiga åtgärder. Om den enskilde behöver någon insats under utredningstiden ska en bedömning av behov göras och beslut fattas. Om uppgifter behöver hämtas in från andra myndigheter eller enskilda ska det finnas samtycke från den berörda personen. Utredningen avslutas med ett beslutsunderlag där det framgår om utredningen avslutats med eller utan insats eller om den sökande fått avslag på sin ansökan. Vid avslag ska den enskilde informeras om överklagansmöjligheter.

En riskbedömning för fortsatt våld ska alltid göras och dokumenteras i utredningar. Riskbedömningar ska göras kontinuerligt vid behov, exempelvis när någon träffar en ny partner, vid Tingsrättsdom i vårdnad, boende och umgänge osv. Det finns belägg att våldet kan öka i samband med förändringar i någon av parternas tillvaro (IVO, 2014).

6.5 Bemötande av vuxna som utsatts för våld i nära relation

Socialtjänstens verksamhet ska bygga på respekt för människors självbestämmanderätt och integritet (1 kap. 1 § SoL). I ärenden som rör våld mot närstående är det viktigt att stödet inriktas på att frigöra och utveckla den utsattas egna resurser och erbjuda stöd som tillgodoser den enskildas behov.

Ett professionellt bemötande kännetecknas av respekt för den enskilde samt ett förhållningssätt som möjliggör en fortsatt öppen och förtroendefull relation. Handläggare behöver ha förmåga att bemöta en person i kris samt förhålla sig till motstridiga intressen och konflikter.

Rädsla och känslor av skuld och skam kan göra det svårt för en våldsutsatt person att vända sig till socialkontoret för att berätta om våldet. Den drabbade kan känna sig kluven om denne samtidigt tycker synd om eller på andra sätt bryr sig om den eller dem som utövar våldet. Den nära relationen är en grundläggande omständighet att ta hänsyn till i arbetet med att ge stöd och hjälp.

En våldsutsatt person kan vara rädd för sin egen och eventuella barns säkerhet och

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

orolig för att inte bli trodd. Självkänsla och tilltro till den egna förmågan kan i varierande grad vara påverkad av att personen har varit utsatt för våld och kränkningar. Det är viktigt att den enskilda ges tillräckligt med tid och blir lyssnad till. Det är viktigt att ha ett förhållningssätt där det klart framgår att våld är oacceptabelt. Det är viktigt att den våldsutsatta blir tagen på allvar när denne berättar om vad som hänt då detta i annat fall kan fördröja eller förhindra uppbrottsprocessen.

6.6 Bemötande av våldsutövaren

En vuxen som misstänks utöva våld mot någon närstående ska få ett gott bemötande och behandlas med respekt mot sin person om denne söker hjälp på Enheten för Arbete & Försörjning. Den som handlägger ärendet ska vara tydlig med att våld mot annan vuxen person eller mot barn är oacceptabelt men att det finns möjlighet att få stöd och hjälp att ändra sitt beteende. Om en vuxen ansöker om stöd för att denne utövar våld och har barn ska en orosanmälan göras till IFO/Barn- Ungdoms och Familjeenheten. Vid varje enskilt tillfälle är det viktigt att göra en avvägning om den som ansöker om stöd ska informeras att en orosanmälan görs. Avvägningen görs utifrån den information som kommit fram om våldets allvarlighetsgrad och om barnet eller den unge kan vara i behov av skydd. Konsultera mottagningsgruppen IFO om det är oklart.

En utredning enligt kap 11:1 § SoL inleds där fokus ska vara vilken hjälp och stöd personen önskar och hur våldet sett ut. Det är viktigt att stötta våldsutövaren att ta emot stöd samtidigt som det kan vara av vikt att försiktigt undersöka om våldet varit/ är systematiskt eller om det skett vid enstaka tillfällen i frustration. Annan information som kan vara av vikt för bedömning av insatsen kan vara att ta reda på om den andra partnern varit utsatt för fara och om våldsutövaren själv uppfattar att denne varit gränsöverskridanden. Utredaren kan lyssna in hur våldsutövaren själv talar om våldet och göra bedömning om i vilken grad våldsutövaren förnekar, minimaliserar eller försvarar det våld denne använt och vilken grad av kontroll använts mot den utsatta samt graden av likgiltighet inför att barn eller de unge skadas när den ena föräldern utsätts för våld.

I samband med utredningen behöver en säkerhetsbedömning göras tillsammans med den som utövar våld och försöka hitta strategier och överenskommelser om hur våldsutövaren ska agera för att inte utsätta någon för våld. Barns och våldsutsattas säkerhet och skyddsbehov går dock alltid före och behöver vägas in i bedömningen.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

7 INSATSER

7.1 Insatser för barn och ungdomar

Socialkontoret ska erbjuda stöd och skydd till alla barn och ungdomar som utsatts för våld i en nära relation. Insatserna ska utformas utifrån barnets eller den unges behov. Fokus i bedömningarna ska vara synliggörande, bekräftande och giltiggörande av barnets upplevelser. Information ska också förmedlas angående konsekvensen av våld och vilka stödinsatser barnet eller den unge kan erbjudas.

Insatser för barn som har utvecklat en egen problematik med svåra symtom ska remitteras och behandlas av personal som har kompetens inom klinisk barnpsykiatri. Det kan också behövas för barn med olika typer av funktionsnedsättningar då det kan vara svårt att veta vilka svårigheter är kopplade till funktionshindret och vilka som är en konsekvens av våldet.

Vid allvarligt våld eller bevittnande av våld ska barnets skyddsbehov tas hänsyn till i första hand. Detta kan innebära att barnet eller den unge placeras själv eller med en vårdnadshavare. Placeringen sker med samtycke eller med stöd av LVU.

7.1.1 Samordning av insatser och uppföljning kring barn

För att säkerställa att utsatta barns framtid ska vara trygg och utan våld ska handläggare i alla ärende som gäller barn beakta ett helhetsperspektiv. I familjerättsliga- och barnavårdsutredningar ska det tydligt framgå hur våldet sett ut och om vårdnadshavare tagit emot erbjudna insatser. Om vårdnadshavare tagit emot insatser, till sig själva eller till barnet eller den unge, ska en genomförandeplan finnas där det framgår hur insatserna bedrivs och resultatet av insatserna.

Samordningen ska utgå från föräldrarnas förmåga och vilja att skydda sina barn.

<i>Individ</i>	<i>Erbjuden insats i utredningen</i>	<i>Tagit emot erbjuden insats eller avböjt</i>
Förälder som brukat våld	Insats för att våldsbeteendet ska upphöra	Ska framgå i utredningen. Om insats pågår ska detta framgå i genomförandeplan
Förälder som har utsatts för våld	Skydd och/eller stöd	Ska framgå i utredningen. Om insats pågår ska det framgå i

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

		genomförandeplan
Barnet	Skydd och/eller stöd	Ska framgå i utredningen. Om insats pågår ska det framgå i genomförandeplan.

7.2 Insatser till vuxna våldsutsatta

Vid bedömning av insatser ska hänsyn tas till allvarlighetsgrad av våldet samt en riskbedömning göras för fortsatt våld samt skyddsbehov hos de våldsutsatta. Denna bedömning avgör vilket stöd som ska erbjudas. I många fall vet inte den som är utsatt för våld vilka möjligheter till stöd och skydd som finns och behöver därför information om vilka olika insatser som finns. Syftet med insatsen är att våldet ska upphöra och att den enskilde ska få sitt behov av stöd tillgodosett.

Ett riktmärke är att ju högre allvarlighetsgrad våldet tagit sig uttryck och desto högre risk det är för fortsatt våld behöver fokus på insatserna utgå från säkerhet och skydd. Dessa insatser kan kombineras med individuella insatser som syftar till att stärka den våldsutsatta. Värmdö kommun samarbetar med Nacka-Värmdö kvinnojour där kvinnor får eget stöd och barn erbjuds Trappansamtal.

När den våldsutsatta också har behov av insatser från hälso- och sjukvården ska en individuell plan enligt 2 kap 7 § SoL göras tillsammans med våldsutsatta, socialtjänsten och hälso- och sjukvården.

7.3 Insatser för våldsutövare

Gemensamt för samtliga verksamheter som finns för personer som utövar våld i nära relationer är att våld, kontroll och förtryck mot närstående ska upphöra samt att våldsutövaren ska ta ansvar för sina handlingar. Värmdö kommun samarbetar med ATV Nacka som erbjuder män, kvinnor och barn stöd och insatser både enskilt och i grupp. I samtalen synliggörs våldet, det blir tydligt var ansvaret för våldet ligger och konsekvenserna av våldet.

7.4 Föräldrar och andra till barnet närstående

Socialtjänsten bör erbjuda och motivera barnets föräldrar och andra till barnet närstående att ta emot råd, stöd eller behandling utifrån barnets behov (SOSFS 2009:22). Handläggare ska lämna saklig information om hur barns fysik och psykiska hälsa kan påverkas av stress och trauman men också om hur trygghet och lugn kan bidra till en läkningsprocess. I barnets nätverk kan det finnas personer av betydelse

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

som kan vara en bra resurs för att stötta barnet. De kan behöva råd och stöd för att kunna göra detta på ett sätt som är bra för barnet.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.

8 DEFINITIONER

ORIGO - Origo är Sveriges första myndighetsgemensamma resurscentrum som har fokus på ungdomar som lever i en hederskontext. Origo är ett samarbete mellan kommunerna i Stockholms län, Polismyndigheten i Stockholms Län och Stockholms läns landsting.

FREDA - FREDA är standardiserade bedömningsmetoder tänkta att användas i socialtjänstens arbete mot våld i nära relationer och består av tre metoder, kortfrågor, beskrivning och farlighetsbedömning. Metoderna har olika syften. FREDA-kortfrågor är ett stöd att våga fråga om våld i enskilda ärenden. FREDA-beskrivning är en hjälp att få en uppfattning om karaktären på det våld som förekommit eller förekommer. FREDA-farlighetsbedömning hjälper socialtjänsten att bedöma risken för fortsatt utsatthet och ska finnas som underlag för att bedöma behov av ökat skydd.

IVO - Inspektionen för Vård och Omsorg är en statlig myndighet som granskar socialtjänstens arbete. Hit kan personer som haft kontakt med socialtjänsten vända sig om de har klagomål eller synpunkter på handläggningen av sitt ärende.

Socialstyrelsen – En statlig myndighet som på regeringens bemyndigande skriver allmänna råd och föreskrifter samt riktlinjer för hur socialnämnden ska utföra sitt arbete. Socialstyrelsen arbetar också med utveckling och kunskapsbaserad praktik.

Bakomliggande lagstiftning

Detta styrdokument beslutas av <Ange beslutsforum i fullständig form>, och beslutas med stöd av <Ange lagstödet i fullständig form> .

Uppföljning och uppdatering

<Ange Ansvarig enhet> ansvarar för uppföljning och uppdatering av detta styrdokument.